

7) організація та контроль діяльності помічника ДОП, що полягає в плануванні роботи, наданні відповідних доручень та навчанні методики й тактиці роботи на поліцейській дільниці, перевірці якості, повноти та об'єктивності складених ним матеріалів; 8) підтримання професійного рівня шляхом навчання в системі службової підготовки та самопідготовки.

3. професійні, які визначаються специфічними особистісними якостями та навичками, якими наділений дільничний офіцер поліції, як безпосередній суб'єкт, постійної взаємодії з населенням.

Таким чином, на нашу думку, адміністративно-правовий статус дільничного офіцера поліції, визначається на основі специфічних та професійних завдань та навичок. Які відрізняють його поміж інших співробітників Національної поліції України.

Одержано 02.05.2019

★

УДК 349.2(477)

Орест Андрійович Будь,

ад'юнкт Харківського національного університету внутрішніх справ

ЩОДО СПЕЦИФІКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В ПРОЦЕСІ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ЗАХОДІВ

Підвищена увага держави і суспільства до діяльності Національної поліції України визначила нагальну потребу у вирішенні багатьох питань організаційно-правового характеру та врегулювання проблем, пов'язаних з функціонуванням даного правоохоронного органу. При цьому мова йде насамперед про потребу у визначенні змісту завдань та специфіки функцій поліції. Згідно із Законом України «Про Національну поліцію» поліцейські уповноважені застосовувати дії превентивного та примусового характеру в ході забезпечення публічної безпеки і порядку [1, ст. 29], при цьому перелік функцій відсутній. Відповідно, надання правового аналізу та наукових доктрин щодо визначення такої категорії як «функція» крізь призму поліцейської діяльності сприятиме більш глибокому дослідженню поліцейських заходів, а також

допоможе визначити правові прогалини щодо порядку їх застосування в умовах сьогодення.

Варто зазначити, що єдиного підходу до тлумачення терміну «функція» на сьогоднішній день в юридичній літературі не існує. Більшість наукових підходів зводяться до розуміння поняття функції як до процесу виконання [2, с. 498]. Крім того, часто зазначений термін використовується в таких значеннях як: специфічна діяльність людини; явище, яке залежить від іншого явища, є формою його виявлення та змінюється відповідно до його змін; роботу кого-, чого-небудь, обов'язок, коло діяльності когось, чогось; призначення, роль чого-небудь [3, с. 1552]. Все це вказує на те, що функція не являється самостійним явищем, а тісно пов'язана з рядом інших правових категорій у різних сферах. Схожу позицію підтримує В. А. Шатіло, який зазначає, що функція та компетенція будь-якого органу держави перебувають у тісному зв'язку між собою. Функція державного органу вказує головний напрям його діяльності, шлях до загальної мети [4, с. 11]. В той же час існує твердження, що функції та компетенція – це різні аспекти правового статусу державного органу. Тобто функція передбачає певний напрямок діяльності, орієнтований на відповідний результат, між тим як компетенція визначає юридичні можливості реалізації цієї діяльності [5, с. 169–170]. Слід зазначити, що з етимології походження саме функція є «природним посередником між завданнями й очікуваним результатом (метою) управління. Враховуючі таку позицію науковців, ми вважаємо, що функція виступає як практична діяльність на шляху реалізації завдань.

Стаття 2 Закону України «Про Національну поліцію» [1] визначає основним завданням поліції надання поліцейських послуг у сферах: 1) забезпечення публічної безпеки і порядку; 2) охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; 3) протидії злочинності; 4) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги. На відміну від вказаного Закону такий нормативний акт як Положення про Національну поліцію формулює завдання поліції де що іншим чином, як: 1) реалізація державної політики у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання

публічної безпеки і порядку; 2) внесення на розгляд Міністра внутрішніх справ пропозицій щодо забезпечення формування державної політики в зазначених сферах; 3) надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [6]. Викладена подібним чином позиція законодавця є дещо нелогічною, особливо якщо враховувати той факт, що зазначені нормативні акти мають різну юридичну силу. Слід звернути увагу і на те, що до структури Національної поліції входять різні підрозділи, а отже, виходячи з їх специфіки перед цими органами стоять додаткові завдання та функції. Враховуючи це, О. Ю. Прокопенко надає власне бачення змісту основних завдань Національної поліції, на основі яких виокремлює функції поліції, як суб'єкта забезпечення правопорядку у регіоні, до яких відносяться: 1) реалізація державної політики на регіональному рівні у сферах: охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави; протидії злочинності; підтримання публічної безпеки; 2) охорона і забезпечення громадського порядку і публічної безпеки, прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави на регіональному рівні; 3) захисту власності від злочинних та кримінально протиправних посягань; 4) забезпечення безпеки дорожнього руху; 5) здійснення профілактичних заходів; 6) виявлення кримінальних та адміністративних правопорушень; 7) запобігання, виявлення та припинення злочинів, вчинених із терористичною метою; 8) попередження, виявлення, припинення, розкриття та розслідування злочинів проти власності; 9) надання в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [7, с. 119].

Таким чином нам розуміється, що під функціями поліції слід розглядати основні напрямки діяльності поліції, за допомогою яких визначається специфіка поліцейської діяльності, призначення та повноваження окремого структурного підрозділу (його посадових осіб) в загальній системі органів Національної поліції. Відповідно, логічною є і наявність зв'язку між завданнями та функціями.

Зауважимо, що законодавець, нажаль, не включив у Закон України «Про Національну поліцію» перелік функцій, які мали

місце у відміненому Законі України «Про міліцію». Але якщо зміни торкнулися і завдань і структури Національної поліції, відповідно, повинні були торкнутися і механізму реалізації функцій поліції. До речі, якщо звернутися до практичної діяльності поліції, виявляється, що напрямки її діяльності залишаються такими ж, як і були окреслені в п. 1 та п. 2 ст. 23 Закону України «Про міліцію», зокрема: 1) здійснення превентивної та профілактичної діяльності, спрямованої на запобігання вчиненню правопорушень; 2) виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню кримінальних та адміністративних правопорушень, вжиття у межах своєї компетенції заходів для їх усунення [8]. Крім того, можна навести ще позицію А. Є. Крищенко, який вважає, що функції, визначені для міліції, не втратили своєї актуальності. Їх так само виконують працівники Національної поліції. З огляду на це, поліція має виконувати адміністративну, профілактичну (превентивну), соціальну, оперативно-розшукову, кримінальну процесуальну, контрольну, виконавчу, охоронну функції. При цьому, він виділяє додаткові (внутрішні) функції, тобто ті, що покликані забезпечити виконання основних функцій та сприяти належній діяльності правоохоронного органу. Це: кадрова, інформаційно-аналітична, просвітницька, матеріально-забезпечувальна, функція співробітництва [9]. Певна річ, що функції можливо класифікувати і за іншими критеріями. Адже на сьогодні питанням дослідження функцій поліції свою увагу приділяє багато вчених-адміністративістів, проводячи поділ їх на групи та певні види. Так, О. С. Проневич виокремлює такі функції поліції [10, с. 142–145] як: адміністративна (адміністративна; виконавчо-примусова); превентивно-соціальна (попереджувально-профілактична, соціально-сервісна); оперативно-розшукова; кримінально-процесуальна; охоронна. Аналізуючи інші наукові доктрини, можна до функцій віднести й такі, як: забезпечення додержання законності в діяльності працівників поліції; кадрова політика та забезпечення професійної підготовки кадрів, виховна робота; забезпечення правового та соціального захисту працівників поліції, розроблення пропозицій з цих питань і внесення їх на розгляд до відповідних органів; здійснення організаційних заходів, спрямованих на зміцнення та розвиток матеріально-технічної бази поліції; координація дій структурних підрозділів поліції між собою та організація

взаємодії з іншими правоохоронними органами, державними установами, органами місцевого самоврядування, громадськістю; міжнародне співробітництво; запобігання, виявлення та припинення правопорушень тощо.

Разом з тим, ми повністю погоджуємося з позицією Д. М. Ластовича, який наголошує, що поліція в рамках надання поліцейських послуг може виконувати лише ті функції, які безпосередньо впливають із поставлених перед нею завдань [11, с. 144]. При цьому слід зауважити, що функції, які стоять перед органами Національної поліції мають системний характер та спрямовані на виконання завдань які ставить перед нею держава. Усі функції взаємопов'язаними між собою, оскільки спрямовані на досягнення спільної мети – забезпечення публічної безпеки і порядку в державі, дотримання прав, свобод та законних інтересів громадян, тощо. Не можливо не відзначити, що структура Національної поліції складається з різних підрозділів. Зважаючи на це, для одних з них вказані функції поліції будуть першочерговими, а для інших будуть носити другорядний характер. Крім того, всі функції, які реалізуються поліцією під час виконання покладених на неї завдань є похідними від правоохоронної функції держави. Адже саме держава наділила поліцію правом застосовувати поліцейські заходи (комплекс дій превентивного або примусового характеру) відповідно до закону для забезпечення виконання покладених на поліцію повноважень при реалізації правоохоронної функції, і які у свою чергу обмежують певні права і свободи людини. Тому окрема роль серед існуючих засобів впливу поліції на поведінку фізичних і юридичних осіб відведена саме превентивним засобам, від яких залежить стан правопорядку як в регіоні, так і в державі загалом. У цьому аспекті О. В. Волошенюк зауважує, що значення функції профілактики або превенції як головного напрямку протидії злочинності обумовлено тим, що цей напрямок найбільш гуманний у підтриманні правопорядку й забезпеченні безпеки суспільства; є найбільш ефективним засобом протидії злочинності, адже покарання як регулятор людської поведінки має обмежені можливості; є найбільш економічним способом реалізації правоохоронної функції [12, с. 42–43].

Підсумовуючи усе вище викладене зробимо певні висновки: саме від чіткого визначення завдань поліції залежить чітке

визначення її функцій та зміст повноважень поліцейських. При цьому слід враховувати той факт, що при виконанні правоохоронної та превентивної функцій поліція наділена правом застосування поліцейських заходів примусового та превентивного характеру. Відповідно, відсутність законодавчого закріплення функцій поліції, наявність розбіжностей у визначенні завдань поліції в правовому значенні сприяє неузгодженості дій в повсякденній роботі підрозділів поліції. Адже саме реалізація цього напрямку охоплює значну частину роботи поліцейських.

Список бібліографічних посилань

1. Про Національну поліцію : закон України від 02.07.2015 № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
2. Философский энциклопедический словарь / ред.-сост. Е. Ф. Губский и др. М. : Инфра-М, 2012. 576 с.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод., допов. та CD) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : Перун, 2009. 1736 с.
4. Шатіло В. А. Співвідношення функцій державного апарату та механізму державної влади. *Вісник Академії адвокатури України*. 2013. № 2 (27). С. 5–11.
5. Сквірський І. О. Теорія і практика громадського контролю у публічному управлінні: адміністративно-правове дослідження : монографія. Харків : Діса плюс, 2013. 428 с.
6. Положення про Національну поліцію : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 28.10.2015 № 877 // Урядовий портал : веб-портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248607704> (дата звернення: 20.04.2019).
7. Прокопенко О. Ю. Діяльність органів Національної поліції України як суб'єкта забезпечення правопорядку у регіоні: адміністративно-правові засади : монографія. Харків : В справі, 2016. 448 с.
8. Кузьменко О. В. Завдання Національної поліції України: проблеми правового регулювання. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2016. № 2. С. 200–201. URL: http://lsej.org.ua/2_2016/62.pdf (дата звернення: 20.04.2019).
9. Крищенко А. Є. Завдання та функції Національної поліції як учасника адміністративно-правових відносин у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2017. № 2 (103). С. 121–130.
10. Проневич О. С. Функції поліції (міліції): нормативно-доктринальна інтерпретація. *Право і Безпека*. 2010. № 4 (36). С. 141–146. URL: <http://old.pb.univd.edu.ua/?controller=service&action=download&download=18544> (дата звернення: 20.04.2019).

11. Волошенюк В. О. Європейський досвід запобігання вчинення правопорушень // Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми : тези доп. круглого столу (м. Харків, 27 жовт. 2017 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2017. С. 42–45.

12. Ластович Д. М. Місце та значення поліцейських послуг в діяльності Національної поліції. *Форум права*. 2016. № 1. С. 141–146. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2016_1_25.pdf (дата звернення: 20.04.2019).

Одержано 23.04.2019

★

УДК 351.74/.76

Дмитро Олексійович Булатін,

аспірант Харківського національного університету внутрішніх справ

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРЕВЕНТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Адміністративно-правове забезпечення є різновидом правового забезпечення, що цілеспрямовано впливає на поведінку людей та суспільні відносини за допомогою правових (юридичних) засобів. Забезпечення виражається у діяльності уповноважених державою органів щодо здійснення своїх функцій, що виражається у фактичній реалізації правових приписів, прав і свобод громадян. Адміністративно-правове забезпечення є складним, багатоплановим та комплексним поняттям.

Воно охоплює, зокрема, діяльність держави із створення відповідного нормативно-правового забезпечення превентивної діяльності, належних правових умов відбору персоналу, підготовки кадрів, здійснення превенції, гарантування правового захисту всіх учасників превентивної діяльності. Адміністративно-правове забезпечення може здійснюватися в нормативно-правовому, науковому та інформаційному напрямках.

Таке адміністративно-правове забезпечення можна розглядати у широкому та вузькому розумінні. У широкому розумінні адміністративно-правове забезпечення превентивної діяльності Національної поліції України можна визначити як упорядкування